

PG VII G 021/42/15

**Wytyczne Prokuratora Generalnego
w sprawie udziału prokuratora w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe**

Działając na zasadzie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 z późn. zm.), w celu ujednolicenia praktyki, usunięcia pojawiających się w niej nieprawidłowości oraz uwzględnienia w postępowaniu karnym prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego, a także realizacji obowiązku strzeżenia praworządności, przekazuję następujące wytyczne:

1. W przypadku złożenia przez pokrzywdzonego zawiadomienia o przestępstwie prywatnoskargowym prokurator winien w pierwszej kolejności rozważyć, czy intencją skarżącego było żądanie objęcia przez prokuratora ścigania z urzędu w tej sprawie w oparciu o przepis art. 60 § 1 k.p.k., czy też wniesienie własnej skargi, którą autor błędnie skierował do prokuratury zamiast do sądu. Jeżeli dokonana ocena wskazuje na błędne określenie adresata zawiadomienia i jeżeli zawiadomienie to nie daje podstaw do wszczęcia postępowania z urzędu, prokurator przekazuje doniesienie właściwemu sądowi, informując o tym zawiadamiającego.
2. Dokonując analizy zawiadomienia o przestępstwie prywatnoskargowym, należy zbadać termin przedawnienia karalności określony w art. 101 § 2 k.k., mając na uwadze, iż wskazany w tym przepisie termin roku od czasu, gdy pokrzywdzony dowiedział się o osobie sprawcy przestępstwa, wiąże również prokuratora.
3. W każdym przypadku wpłynięcia do prokuratury informacji o popełnionym przestępstwie prywatnoskargowym lub uzyskania takiej wiedzy z innych źródeł, np. mediów, prokurator winien podjąć decyzję w przedmiocie objęcia czynu ściganiem z urzędu, mając na względzie, że takie rozstrzygnięcie musi być oparte o obiektywne kryteria, a ściganie z urzędu jest obowiązkiem prokuratora, jeżeli wymaga tego interes społeczny.
4. Oceniając, czy interes społeczny wymaga objęcia ściganiem z urzędu przestępstwa prywatnoskargowego, prokurator bierze pod uwagę w szczególności:

- okoliczności odnoszące się do osoby pokrzywdzonego, w tym zwłaszcza jego zdolność do realizacji uprawnień w zakresie oskarżenia prywatnego, uwzględniając w szczególności nieporadność z uwagi na wiek, chorobę, kalectwo, zależność od sprawcy i szczególnie trudną sytuację życiową;
- okoliczności odnoszące się do strony podmiotowej (szczególna złośliwość) i przedmiotowej czynu (działanie w miejscu publicznym, poważny rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa) oraz charakteryzujące sprawcę (jego właściwości i warunki osobiste);
- konieczność kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa i poczucia, że organy państwowe stanowczo reagują na drastyczne przypadki łamania prawa.

Okoliczności te nie muszą występować łącznie.

5. Objęcie czynu ściganiem z urzędu uzasadniają również obiektywne trudności w ustaleniu przez pokrzywdzonego niezbędnych danych osobowych sprawcy przestępstwa, zwłaszcza jeśli przestępstwo popełniono za pośrednictwem telefonu lub Internetu. Wówczas po ujawnieniu personaliów sprawcy umożliwiającym pokrzywdzonemu wniesienie prywatnego aktu oskarżenia prokurator dokonuje ponownej oceny istnienia interesu społecznego w ściganiu czynu z urzędu.
6. W sprawie, w której dokonywano czynności przewidzianych w art. 307 k.p.k., prokurator, nie znajdując podstaw do wszczęcia postępowania z urzędu, wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, przekazując pokrzywdzonemu pouczenie, o którym mowa w § 118 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 września 2014 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. poz. 1218 ze zm. – w dalszej części określanego jako Regulamin).
7. Wszczęcie postępowania karnego przez prokuratora w sprawie o przestępstwo prywatnoskargowe powinno wyrazić się w formie wydania postanowienia o wszczęciu postępowania przygotowawczego w oparciu o przepisy art. 303 i 60 § 1 k.p.k. W uzasadnieniu takiego postanowienia prokurator powinien dać wyraz temu, dlaczego interes społeczny wymaga ingerencji prokuratora w postępowanie.
8. W przypadku toczącego się postępowania o czyn ścigany z oskarżenia publicznego prokurator powinien dać wyraz woli realizacji swych uprawnień wynikających z art. 60 § 1 k.p.k. poprzez wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów albo o uzupełnieniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli czynu tego dotychczas nie zarzucono. Objęcie ściganiem czynu uprzednio kwalifikowanego jako przestępstwo publicznoskargowe następuje poprzez wydanie postanowienia o zmianie postanowienia o przedstawieniu zarzutów odnoszącego się do czynu prywatnoskargowego.

9. Kwalifikacja prawna zarzucanego podejrzanemu czynu publicznoskargowego powinna obejmować pozostające z nim w kumulatywnej kwalifikacji przestępstwo prywatnoskargowe, o ile nie zachodzi pozorny zbieg przepisów ustawy.
10. Jeżeli dowody zebrane w toku postępowania przygotowawczego nie potwierdzają oceny, o której mowa w art. 60 § 1 k.p.k., prokurator wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania z uwagi na brak interesu społecznego w kontynuowaniu ścigania z urzędu. Pokrzywdzonego poucza się o prawie do złożenia aktu oskarżenia ze wzmianką, że w przypadku wniesienia przez niego prywatnego aktu oskarżenia materiały sprawy zostaną na jego żądanie przesłane sądowi.
11. Jeżeli w toku postępowania przygotowawczego wszczętego o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego okaże się, że czyn będący przedmiotem postępowania jest przestępstwem prywatnoskargowym, a interes społeczny nie wymaga ścigania z urzędu, prokurator wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania z uwagi na brak interesu społecznego w objęciu ścigania z urzędu. W uzasadnieniu postanowienia należy wykazać brak w czynie znamion przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego oraz brak interesu społecznego w ściganiu sprawcy z urzędu. Także i w takim wypadku pokrzywdzonego poucza się o prawie do złożenia aktu oskarżenia ze wzmianką, że w przypadku wniesienia przez niego prywatnego aktu oskarżenia materiały sprawy zostaną na jego żądanie przesłane sądowi.
12. W sytuacji gdy w zażaleniu na postanowienie o odmowie wszczęcia albo o umorzeniu postępowania kwestionowany jest zarówno prywatnoskargowy charakter czynu, jak i brak interesu społecznego w objęciu go ściganiem z urzędu, zażalenie przesyła się w pierwszej kolejności właściwemu sądowi, a w przypadku gdy sąd nie uwzględni zażalenia, prokuratorowi nadzrędnemu, zgodnie z art. 465 § 2a k.p.k.
13. W toku postępowania sądowego, w przypadku uprzedzenia przez sąd o możliwości zmiany kwalifikacji prawnej czynu publicznoskargowego na przestępstwo prywatnoskargowe, prokurator powinien zająć jednoznaczne stanowisko w przedmiocie objęcia czynu ściganiem z urzędu albo odmowy objęcia ściganiem, biorąc pod uwagę okoliczności wymienione w pkt.4.
14. Prokuratorzy okręgowi winni rozważyć zasadność przeprowadzania okresowych bądź doraźnych czynności w trybie nadzoru służbowego, przewidzianego przepisami Rozdziału 4. w Dziale I. Regulaminu, spraw, w których odmówiono wszczęcia postępowania przygotowawczego lub umorzono takie postępowanie wobec braku interesu społecznego w objęciu oskarżeniem publicznym przestępstw prywatnoskargowych, w odniesieniu do tych postępowań, w których końcowe decyzje merytoryczne nie były poddane kontroli instancyjnej. Przy planowaniu kontroli należy uwzględnić termin przedawnienia określony w art. 101 § 2k.k.

15. W sprawach prywatnoskargowych objętych przez prokuratora ściganiem z urzędu z uwagi na charakter tych przestępstw, należy każdorazowo rozważyć możliwość zainicjowania postępowania mediacyjnego, dokumentując decyzję odmowną w tej kwestii zapiskiem na obwolucie akt podręcznych sprawy.
16. Z dniem wydania niniejszych wytycznych tracą moc wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 29 października 2012 r. (PG VII G 021/24/12) w sprawie udziału prokuratora w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe.

PROKURATOR GENERALNY

ANDRZEJ SEREMET